

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blašnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 4. novembra 1892.

Politiški oddelek.

Moč Avstrije.

Nemški in madjarski listi dosledno črnijo avstrijske Slovane kot panslaviste, ki delajo le na razpad države. Vsako nepremišljeno besedo kacega slovanskega lista ali pa kacega slovanskega zastopnika po svoji navadi zasukavajo, da bi le dokazali svetu, kako nevarni da smo državi Slovani. Ko se je nedavno mladočeški poslanec Eim v delegaciji oglasil proti tridržavni zvezi, bili so zopet nam nasprotni listi polni panslavizma.

Ta pisava nasprotnih listov je nam Slovanom že mnogo škodovala. Višji krogi na Dunaji imajo vsled tega vse napačne pojme o nas in zmatrajo napredek slovanstva v Avstriji za nevaren obstanku države. Zato se pa pri nas od višje strani povsod pospešuje germanizacija, na oni strani Litve pa madjarizacija. Tako celo vojno ministerstvo pospešuje počenjanje nemškega „Schulvereina“, ustanavljajoč v slovanskih krajih nemške ljudske šole, katerih ne pohajajo le častniški otroci, temveč tudi drugi otroci.

Nemci in Madjari pa pri tem, ko vse gleda le na nas, faktično razširjajo ideje pogubne naši državi. Nas obrekujejo le zaradi tega, da tem ložje nadaljujejo svoje državi sovražno početje. Prav podobni so tatu vpijočemu: „Primate ga, primate ga!“ V zadnji številki našega lista smo omenili, da je vlada razpustila mestni zbor v Liberci, ker je preveč očitno kazal svoje prusofilstvo. Danes lahko omenimo, da se kaže sedaj, da v Liberci ni nobene odločno avstrijske stranke izimši Čehi. Tamošnji liberalci, ki so se tako radi ponašali s svojim avstrijskim patriotizmom, se ne upajo sedaj pokazati na površje in se po robu postaviti prusofilom, temveč mislijo celo nemško-narodni stranki pomagati, da zopet dobi večino v mestnem zboru in nadaljuje svoje prusofilske agitacije.

V Liberci se je očitno izrekala že želja, da se Liberec zjedini z materjo Germanio. Kak krik bi bil, ko

bi kak Slovan izrazil željo, da se kak kos Avstrije pridruži Rusiji. Ko se je v nemški Liberci izrekla podobna želja, nemški liberalni listi lepo molče, ali pa še to opravičujejo! Kam je sedaj ves avstrijski patriotizem, katerega tako radi kažejo, kadar velja nas počrniti. Motili bi se pa, ko bi mislili, da je le Liberec okužen pruskega duha. Vsi nemški kraji severne Češke so že našli se te bolezni. Duh, ki vlada v Iglavi je ravno tak kakor v Liberci. Vlada bode imela dovolj dela, predno naredi konec prusofilstvu.

Madjari sicer ne teže, da bi se pridružili kaki drugi državi, ker nimajo nobenih pravih sorodnikov v Evropi. Duh, ki pa veje na Ogerskem, pa vendar ni prijazen Avstriji. Vedno očitneje kažejo, da bi se radi popolnoma odcepili od Avstrije. Nekateri bi bili zadovoljni, da ostane cesar še ogerski kralj, veliko jih je pa, ki v srci celo žele, da bi Ogerska bila tudi v tem oziru popolnoma ločena od Avstrije.

Pri mnogih prilikah so Madjari že očitno pokazali, po čem da teže. Zoprne so madjarskim prevzetnežem črnožolte zastave. Naravnost sovražni so pa Madjari skupni vojski. V skupni vojski vidijo namreč glavno oviro vresničenja svojih srčnih želj. Opozicija se pri vsaki priliki v zbornici zaletava v skupno vojsko in zahteva posebno ogersko vojsko z madjarskim poveljstvenim jezikom.

Posebno jasno se je to pokazalo zadnje dni. V zbornici je bila huda debata o programu odkritja honvedskega spomenika. V Budimpešti so postavili namreč spomenik honvedom, ki so 1848. in 1849. l. pali v boji proti Avstriji. Cesar je dovolil, da se odkritja tega spomenika udeležé tudi zastopniki skupne vojske in položé venec nanj, zato pa honvedi iz 1848. in 1849. l. ovenčajo Hentzijev spomenik. Hentzi se je tedaj bojeval proti puntarskim Ogrom. Temu se je pa vprla vsa opozicija in pri tem so zopet strašno zabavljali proti skupni vojski. Posebno se je odlikovala še zmerna opozicija, ki navadno hlini svojo udanost kralju. Kričachi so dosegli svoj namen. Odbor za honvedski spomenik se je prestrašil in odložil

slavnost. S tem je najbrž preprečeno venčanje Hentzi-jevega spomenika po honvedih.

To venčanje je imelo napraviti nekako spravo mej skupno vojsko in madjarskim narodom. Opozicija pa neče ničesa slišati o taki spravi in se je uprla. Skupna vojska predstavlja nekako skupno državo in to skupno državo pa iz vsega srca sovražijo Madjari. Da se skupnost države bolj ne utrdi, moralo je izostati venčanje Hentzijevega spomenika. Vladna stranka je sicer zagovarjala slavnostni program, kakoršnega je vlada dogovorila z vladarjem, ali to zagovarjanje je bilo nekako prisiljeno, nikakor ni šlo od srca. Položaj je bil tak, da je bilo celo dvomljivo, če se dobi večina, ko pride do glasovanja. Kdo ve, če vlada sama ni namignila honvedskemu odboru, da slavnost odloži, da tako v zbornici ne pride do glasovanja.

Dogodka v Liberci in Budimpešti napravila sta kaj neugoden vtis v višjih krogih. Ta vtis mora biti tem neugodnejši, ker niti v Avstriji mej Nemci, niti na Ogerskem mej Madjari ni stranke, ki bi se upala resno upreti državi nasprotnim elementom. Nemški liberalci čutijo, da so se jim že tla tako omajala pod nogami, da se ni varno do dobrega spreti z nemškimi nacionalci. Plener sam je popolnoma odvisen od prusofilskih elementov. Na Ogerskem pa vladna stranka tudi nima prave zaslombe v narodu. Da so volitve svobodne, bi najbrž ne sedel noben vladnih pristašev v zbornici.

Mej avstrijskimi Nemci in Madjari je ljubezen do skupne avstrijske države že jako oslabela. Zaradi tega pa ta dva naroda nista nikakor več zanesljiva opora državi. Želeti je le, da višji krogi za časa spoznajo to resnico in drugod poiščejo opore. Taka zanesljiva opora pa morejo biti le toliko sumničeni in obrekovani Slovani. Ti so jedin faktor, ki se more vpreti nemškim in madjarskim državi nasprotnim težnjam. Treba je le, da višji krogi pomagajo Slovanom na noge. Slovani so že večkrat rešili državo in utegnejo še priti časi, ko bode država morala apelovati na njih zvestobo. Zaradi tega je pa treba gledati, da slovanski živelj ostane trden in močen, ker od tega je zavisna moč Avstrije.

Pismo iz Amerike.

New York 16. oktobra 1892.

Krištofa Kolumba najditelja Amerike je bil pretekli teden. Človek res misli, da sanja, ako je videl in slišal, kar se je godilo in vršilo v slavo in spomin tega velikega italijanskega mornarja v New Yorku — metropoli Amerike. Pokazal je ta teden, da Amerikan vkljub njegovim dirjanjem za dolarjem je v stanu se popeti do kaj višjega in postaviti ves svoj um in bogastvo za stvar, katera mu ne nese nobenega neposrednega dobička. Štiristoletnica iznajdbe Amerike po Kolumbu se je obhajala Bog ve na koliko krajih zemlje — pa gotovo nikjer tako sijajno in pristojno kakor v New Yorku. To je pa tudi naravno. Nobeden kraj, nobeno mesto tako živo in velikansko ne dokazuje imenitosti te iznajdbe kakor ravno dva milijona prebivalcev obsegajoče in milijarde milijonov dolarjev vredno mesto New York.

V soboto 8. t. m. se je začel praznovati ta veliki zgodovinski dogodek iznajdbe Amerike tukaj v New Yorku. Ta dan že je bila vsaka ulica, vsaka hiša, da vsako okno oplešalo z zastavami in drugim lišpom. Z zvezdami obsuta severo-amerikanska zastava je vihrala v družbi italijanske in španske družice, kamor se je oko obrnilo. Na stotine palač in hiš je bilo od zemlje do strehe ogrnjenih kakor v praznično živobarveno obleko in pogled skoz vsako ulico je bil čaroven. Pač kakor dolgo svet stoji, se nobeno mesto ni tako sijajno, tako bogato okinčalo, kakor se je prvo mesto ameriansko za to priložnost. Na stotine dolarjev so posamični hišni posestniki potrošili za okinčanje svojih domov. Mestno glavarstvo je dalo napraviti na primernih krajih tribine, slavoloke i. t. d.

Kakor sem gori omenil, se je praznovanje začelo v soboto 8. t. m. To se pač radi tega naredilo, ker je na ta dan židovski „Sabbath“ (nedelja). Židi so v Ameriki veliki faktor postali, s katerim se mora računati. Ni čuda da so v vseh sinagogah ali židovskih cerkvah rabini (duhovni) spominjali svoje poslušalce, da židi imajo posebni uzrok Bogu hvaležni biti, da je bila Amerika iznajdena. Nikjer na svetu nimajo židi toliko svobode in pravice kakor tukaj. Amerikanski narod nima predsodkov proti židom kot drugovernikom i. t. d. To je vse res — ali meni se zdi, da židi so začeli tukaj (kakor poprej na celem svetu) to zlorabiti in nedolgo bode, da bode svet tudi v Ameriki čul klic hep! hep! (To je stari bojni krik v proti-židovskih vstankih.)

V nedeljo 9. t. m. so v vseh kristjanskih cerkvah duhovni vernikom na srce pokladali dobroto, katero je Bog poklonil človečanstvu, da je bila po Kolumbu Amerika iznajdena. Ni treba posebno omeniti, da je posebno katoliška cerkev praznovala ta dan slave katoliške cerkve, katere vdani sin je bil Kolumb. Iskreno, živo hrepenenje divjake nepoznatih dežel privedi v osrečajoče, rešilno zavetje, edino zveličajoče katoliške cerkve je bil vir iznajdbe Amerike.

Na ponedeljek 11. oktobra se je začelo praznovanje s tem, da je 30 (trideset) tisuč šolskih otrok v paradi koračilo — na njih čelu Prant, župan new yorški — skoz poglavne ulice mesta. To jih mora viditi človek te frkoline amerianske! Navadno polni muh in živega srebra so ti mladenči največje republike na zemlji, korakali ponosno, glavo po konci in bistrh pogledov mimo ljudstva, katerega število je bilo na sto tisuče in katero ni bilo nikdar trudno „Young America“ (mladi Ameriki) svoje dopadajenje s „hurrah“ pokazovati. Med „Young Americo“ je bilo tudi 300 indijanskih mladenčev in 80 indijanskih deklin — rujavo-rudečih krepkih potomcev plemena, katerega je našel Kolumb pri svojem priplavu v Ameriko. (Konec nasl.)

Politični pregled.

Državni zbor snide se jutri in že v prvi seji predložil mu bode finančni minister državni proračun. Minister bode zahteval tudi letos okrajšanje obravnavanje budgeta. Ko bi pa zbornica ne dovolila okrajšanega obravnavanja, bode pa minister zahteval, da se vladi dovoli pobirati davke do 31. maja na podlagi letošnjega proračuna. — Imenovano je 21 novih članov gospodske zbornice, mej temi so pa le štirje Slovani. Deset novih članov gospodske zbornice pripada levici, le šest je konservativnih, štirje bodo pa pristopili tako imenovani srednji stranki. To imenovanje je zopet jasno pokazalo, da jadramo vedno bolj na levo stran.

Deželni zbori se snidejo po Božiču. V češkem deželnem zboru pridejo zopet dunajske punktacije na vrsto. Nemški listi od vlade zahtevajo, naj deželni zbor razpusti, če se bode še ustavljal spravi. Vlada pa najbrž tako daleč ne bode hotela iti, ker bi ne bilo lahko dobiti večino za spravo, dokler se konservativni veleposestniki drže sedanje politike.